Rösträtt för kvinnor

- lektionsupplägg med diskussion, funderingsfrågor och läslogg

Ämne: Svenska, SVA, SFI
Årskurs: 7-9, Gymn
Lektionstyp: högläsning, reflektion, grupparbete
Lektionsåtgång: 4-10

Det här lektionsupplägget är gjort av Emma Frey-Skött. Emma arbetade under många år som grundskollärare. Nu för tiden skriver hon läromedel och lättlästa barn- och ungdomsböcker.

Om boken

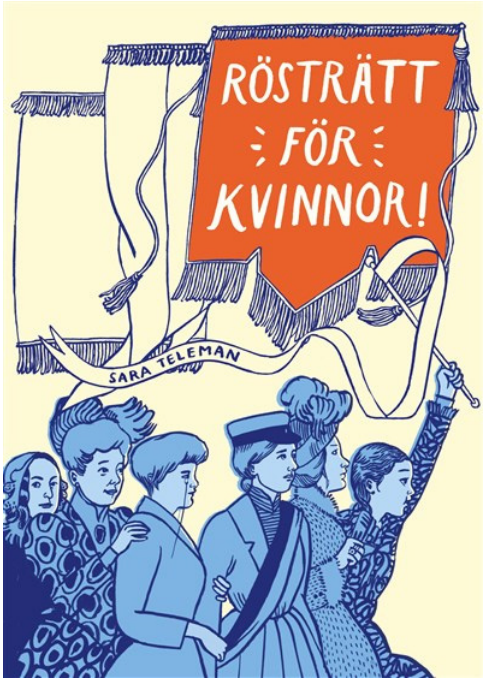

Runtom i världen firar kvinnlig rösträtt 100 år.
I Sverige fick kvinnorna gå till valurnorna första gången 1921.
Men vad ledde fram till denna förändring?
Följ med på en fartfylld resa genom historien,
och lär dig mer om kvinnorna som var feminister långt innan ordet var känt.

Sara Telemans *Rösträtt för kvinnor* gör den feministiska kampens historia tillgänglig för fler. Det finns fortfarande mycket kraft och inspiration att hämta från historiens hjältinnor. Boken har många illustrationer.

Till läraren

Här nedan kommer förslag på hur du kan arbeta med novellerna tillsammans med dina elever. Du kan välja om du vill använda upplägget rakt av eller bara plocka ut de delar som passar för just dina elever.

De här lektionerna går lika bra att genomföra i helklass som i mindre grupper.

Syftet med arbetet runt boken är att eleverna aktivt arbetar med texten och tränar upp fungerande strategier runt sin läsförståelse.

MTM:s skolwebb
mtm.se/skola

Detta görs främst genom att du tillsammans med dina elever läser texten högt och att ni ställer frågor till texten men även kopplar innehållet i boken till era egna erfarenheter, till andra texter ni läst och till företeelser i världen runt omkring er.

Du som pedagog spelar alltså en stor roll i arbetet då du utgör en modelläsare för dina elever.

Till varje kapitel finns det även förslag på diskussionsfrågor och ibland även någon form av skriftlig uppgift. Dessa kan du använda om du tycker du vill arbeta ytterligare med boken tillsammans med dina elever, förutom den aktiva närläsning som ni gör tillsammans.

Du hittar diskussionsfrågorna och de skriftliga uppgifterna under respektive lektion.
Lycka till med läsningen!

Lektionsupplägg

Förberedelser inför arbetet med boken:

1. Läs boken själv.

2. Skaffa en klassuppsättning av boken. Det är bra om varje elev har sin egen bok.
Tips! Ta kontakt med din mediecentral och se om boken finns att låna.

3.Fundera på tidsåtgång till arbetet. Det är en fördel om ni arbetar under en sammanhängande period med boken. Kanske en temavecka/temadagar? Några av kapitlen är långa och tar säkert mer än en lektion att arbeta igenom.

Introduktion – lektion 1

1. Titta på bokens omslag. Diskutera detta.
• Vad är det för typ av bok?
• Vad berättar omslaget?
• Väcker omslaget nyfikenhet eller inte?
Osv…

Tips!

Här kan du som pedagog bli en förebild genom att du själv funderar högt inför klassen.
Börja med:
• När jag ser bilden undrar jag varför…
• När jag ser bilden kommer jag att tänka på …

Då får eleverna inspiration till hur de kan prata om och reflektera runt bilden.

2. Läs därefter bokens baksidestext tillsammans.
Diskutera:
• Vad får man ytterligare veta om boken med hjälp av textens baksida?
• Är det något som känns oklart?
• Vilka frågor dyker upp?

3. Studera innehållsförteckningen och diskutera vad denna ger för ledtrådar runt innehållet i boken.

4. Läs förordet tillsammans. Diskutera sedan runt förordet.
Tips på frågeställningar:

• Varför fick kvinnorna här i Sverige rösträtt så sent?
• Håller ni med om att historien ofta skrivs om män? Varför?/Varför inte?
• Varför kallar Sara Teleman människor som vågar göra saker på nya sätt för modiga?
• Hur är det med jämställdheten i Sverige idag?

5. Avsluta med att var och en tyst får fundera och skriva ner vad jämställdhet betyder för dem.

Lektion 2 - Förhistoria s. 8 - 11

Förberedelser: Kopiera upp T-tabellen (bilaga 1) till var och en.

1. Inled med att var och en får skriva ner i vilken ordning de tror att de nordiska länderna fick kvinnlig rösträtt.

2. Läs kapitlet tillsammans. Stanna upp med jämna mellanrum och rede ut oklarheter och svåra ord/begrepp tillsammans. Titta på bilderna och läs bildtexterna. Du som lärare kan agera förebild genom att ”tänka högt”:

• Det här ordet är svårt. Men utifrån sammanhanget tror jag att det betyder …
• Jag förstår inte det här ordet. Vet ni vad det betyder?
• Jag slår upp det här ordet …

3. Träna på att vara aktiva läsare genom att diskutera och ställa frågor till innehållet i texten, bilderna och bildtexterna. Koppla textens innehåll till egna erfarenheter, saker ni läst, hört eller sett eller företeelser som finns i vår omvärld.
Här kan du som lärare vara en förebild genom att ”tänka högt” när du läser. Exempelvis:

• Jag undrar varför det var så här? Kanske kunde det bero på att …
• Här står det att … Det påminner mig om när jag …/en artikel jag läst som …/ det där landet där …

Tips på ytterligare frågor att diskutera runt:

• Varför kämpade Eva Andén så hårt för kvinnlig rösträtt?
• Hur tänkte kvinnor runt rösträtt i slutet av 1800-talet?
• Hur kunde de tänka så?
• Hur ser det ut i världen idag? Finns det länder där kvinnor inte får rösta?
• Är det skillnad mellan män och kvinnor? Hur? Vad för skillnader? Varför?

4. Avsluta med att gemensamt fylla i T-tabellen (bilaga 1).
Du skriver på tavlan och eleverna på sina papper.

Hur såg samhället på kvinnor och män och vilka rättigheter hade respektive kön i slutet av 1800-talet?

Här nedan får du tips om vad som kan finnas med i tabellen.

Hur männen hade det:	Hur kvinnorna hade det:
Kapitel 1	Kapitel 1
Fick rösta.	Fick inte rösta.
Fick bestämma över sig själva.	Fick inte bestämma över sig själva.
Myndiga.	Omyndiga.
Sågs som smarta.	Sågs som osmarta.
	Skulle lyda männen.

Lektion 3 – Revolution s. 12 – 26

Kommentar: Det här kapitlet kan ni behöva arbeta med under fler lektionspass.
Förberedelser: Kopiera upp en läslogg (bilaga 2) till var och en.

1. Läs kapitlet tillsammans. Stanna upp med jämna mellanrum och rede ut oklarheter och svåra ord/begrepp tillsammans. Du som lärare kan agera förebild genom att ”tänka högt” (se hur under lektion 2).

2.Träna på att vara aktiva läsare genom att diskutera och ställa frågor till innehållet i texten. Koppla textens innehåll till egna erfarenheter, saker ni läst, hört eller sett eller företeelser som finns i vår omvärld.

Här kan du som lärare vara en förebild genom att ”tänka högt” när du läser. (se hur under lektion 2).

Tips på ytterligare frågor att diskutera runt:

• Hur hade kvinnorna det under Frihetstiden?
• Vilka kvinnor var myndiga fram till 1660-talet?
• Vad hände under franska revolutionen?
• Vad ville Olympe de Gouges och hur gick det för henne?
• Vad ville Mary Wollstonecraft? Och hur gjorde hon för att få fram sina tankar?

• Håller ni med om Marys tankar? Varför? Varför inte?
• Vem var Sojourner Truth? Och vad är hon känd för?
• Vilka kvinnor fick rösta i USA år 1920? Varför var det så, tror ni?
• Vem var Harriet Taylor Mill och vad ville hon?
• Vad gjorde Harriet för att föra fram sina tankar?
• På vilket sätt var Harriets och Johns äktenskap ovanligt på den här tiden?
• Vad hände med Helen Taylor?
• Vem var Fredrika Bremer och vad ville hon?
• Hur gjorde Fredrika för att föra fram sina tankar?
• När var det första slaget om kvinnors rättigheter vunnet?

3. Låt eleverna fylla i läsloggen utifrån kapitlet.

Lektion 4 – Hemmadöttrarna och fabrikerna s. 23 – 26

1. Läs kapitlet tillsammans på samma sätt som tidigare.
2. Samtala om innehållet på samma aktiva sätt som tidigare.

Tips på ytterligare frågor att diskutera runt:

• Vilka grundade och drev flickskolorna?
• På vilket sätt blev lärarna förebilder för eleverna?
• På vilket sätt var Ada Nilssons liv ovanligt?
• Hur kände sig Adas bror? Varför?
• Varför levde allt fler kvinnor som ogifta i slutet av 1800-talet?
• Hur skiljde sig livet för kvinnor i arbetarklassen från kvinnors i överklassen?
• Vad ledde byggandet av fabriker till för kvinnornas del?
• Vilka nya yrken och möjligheter dök upp för kvinnorna?

Lektion 5 – Kvinnor får utbildning s. 27 - 31

Förberedelser: Kopiera upp en läslogg (bilaga 2) till var och en.

1. Läs kapitlet tillsammans på samma sätt som tidigare.
2. Samtala om innehållet på samma aktiva sätt som tidigare.

Tips på ytterligare frågor att diskutera runt:

• Vem var Anna Whitlock och vad gjorde hon?
• På vilket sätt blev Betty Petterssons liv rätt ovanligt?
• Hur många kvinnor studerade vid universiteten under 1870-talet?
• Hur betedde sig de manliga studenterna mot Betty?
• Varför härmade de första kvinnliga studenterna männens klädstil, tror ni?

3. Låt eleverna fylla i läsloggen utifrån kapitlet.

Lektion 6 – Kvinnorörelsen föds s. 32 – 41

Kommentar: Det här kapitlet kan ni behöva arbeta med under fler lektionspass.

1. Läs kapitlet tillsammans på samma sätt som tidigare.
2. Samtala om innehållet på samma aktiva sätt som tidigare.

Tips på ytterligare frågor att diskutera runt:

• Vilka var suffragetterna och vad använde de för metoder i sin kamp?
• Vad tycker ni om dessa metoder?
• Vad är Fredrika Bremer-förbundet för något?
• Varför bildades det och vad arbetar det för nu idag?
• Vad sa männen om de kvinnliga studenterna i början av 1900-talet?
• Hade de rätt? Varför? Varför inte?
• Finns det män som tycker så här fortfarande, tror ni?
• Varför tyckte August Strindberg att Sonja Kovalevskaja var ett monstrum?
• Vad är Sonja känd för?
• Fanns det något positivt som hände kvinnorna vid den här tiden? Vad?
• Vad menar författaren när hon skriver att Ellen Kay var både gammaldags och supermodern på en och samma gång?

3. Låt eleverna var för sig fundera och skriva ner vilken av kvinnorna i kapitlet de ”fastnade” extra mycket för och varför de valde just henne.

Lektion 7 – Kvinnlig rösträtt mot allmän rösträtt s. 42 – 56

Kommentar: Det här kapitlet kan ni behöva arbeta med under fler lektionspass.

1. Läs kapitlet tillsammans på samma sätt som tidigare.
2. Samtala om innehållet på samma aktiva sätt som tidigare.

Tips på ytterligare frågor att diskutera runt:

• Vilka var det som inte fick rösta till riksdagen år 1900?
• Varför började arbetarna organisera sig?
• På vilka sätt skiljde sig tvåkammarriksdagen från vår nutida riksdag?
• Vad är skillnaden mellan allmän rösträtt och lika rösträtt?
• Vad har vi för rösträtt idag?
• Vad ville Carl Lindhagen skulle ske?
• Varför ville inte arbetarkvinnorna vara med i LKPR (Landsföreningen för Kvinnans Politiska rösträtt)?
• Hur kan man beskriva en typisk medlem ur IWSA (International Women Suffrage Allliance)?
• Varför talade inte Kata Dahlström för kvinnlig rösträtt trots att hon ville ha det?
• Vad kämpade Emilie Rathou för?
• Vad menade hon när hon sa att alkohol ledde till kvinnoförtryck?
• Vad menade Frida Sténhoff med feminism?

3. Låt eleverna var för sig fundera och skriva ner vilken av kvinnorna i kapitlet de ”fastnade” extra mycket för och varför de valde just henne.

Lektion 8 – LKPR – organisationen s. 57 – 62

Förberedelser: Kopiera upp en läslogg (bilaga 2) till var och en.

1. Läs kapitlet tillsammans på samma sätt som tidigare.
2. Samtala om innehållet på samma aktiva sätt som tidigare.

Tips på ytterligare frågor att diskutera runt:

• Hur organiserade sig LKPR?
• Var fanns VU (verkställande utskottet)?
• Hur höll VU kontakt med lokalföreningarna?
• Vad tror ni att tidningen ”Rösträtt för kvinnor”s motto betydde?
• Var fick man sina pengar ifrån?
• Varför arbetade kvinnorna i LKPR så hårt trots att de inte fick någon lön för arbetet?
• Vilka var rörelsens förebilder?
• Varför nämnde man inte dessa högt?
• Hur försökte männen förminska rösträttskvinnorna? Finns det liknande exempel idag?
• Varför var rösträttskvinnorna så noga med utseendet? `

3. Låt eleverna fylla i läsloggen utifrån kapitlet.

Lektion 9 - LKPR – Resor och föredrag s. 63 – 67

1. Läs kapitlet tillsammans på samma sätt som tidigare.
2. Samtala om innehållet på samma aktiva sätt som tidigare.

Tips på ytterligare frågor att diskutera runt:

• Vad är det som underlättar när man ska sprida sitt budskap?’
• Hur sprider man budskap nu för tiden? Vilka kanaler finns det att nu i?
• Vad skulle man tänka på när man talade inför folk om rösträtt för kvinnor?
• Vem var Augusta Tonning och vad gjorde hon för den kvinnliga rösträtten?
• Hur fick man folk att våga gå på föredragen?

3.Låt var och en skriva ner hur de skulle göra för att nå ut med ett budskap.
Återsamla och prata om det eleverna kommit fram till.

Lektion 10 – Aldrig ge upp, 1905 – 1921

Kommentar: Det här kapitlet kan ni behöva arbeta med under fler lektionspass.

1. Läs kapitlet tillsammans på samma sätt som tidigare.
2. Samtala om innehållet på samma aktiva sätt som tidigare.

Tips på ytterligare frågor att diskutera runt:

- På vilket sätt sviker Karl Staaf, rösträttskvinnorna?
- Vilket var det första partiet i riksdagen som stod för kvinnlig rösträtt?
- På vilka sätt arbetade högerregeringen mot kvinnlig rösträtt år 1907?
- Vad innebar ordentlighetsstrecket för själva röstandet?
- Varför tog Elsa Eschelsson livet av sig? Förstår ni varför hon gjorde det?
- Varför började de svenska rösträttskvinnorna ta avstånd från suffragetterna?
- Varför lämnade så många kvinnor LKPR år 1911?
- Hur påverkade första världskriget situationen för kvinnorna?
- Varför gick kvinnorna ut och demonstrerade år 1918?
- Vad hände med rösträttsfrågan år 1918?
- När fick kvinnorna rösta i ett riksdagsval i Sverige för första gången?
- Varför upplöstes LKPR?

När fick kvinnor rösträtt i resten av världen? s. 82 – 83

Förberedelser: Kopiera upp en läslogg (bilaga 2) till var och en.

1. Läs kapitlet tillsammans på samma sätt som tidigare.
2. Samtala om innehållet på samma aktiva sätt som tidigare.

Tips på ytterligare frågor att diskutera runt:

- Varför får USA, Australien, Schweiz och Lichtenstein författarens pinsamhetsmedalj?
- Håller ni med författaren? Varför? Varför inte?
- Hur ser det ut i världen idag när det gäller rösträtt?
- Är Sverige ett jämställt land?
- Vad kan vara skälen till att man inte tycker att kvinnor och män ska vara jämställda?
- Hur kan vi medborgare arbeta för jämställdhet idag?

3. Låt eleverna fylla i läsloggen utifrån kapitlet.

Bilaga 1
Namn:

Hur männen hade det:	Hur kvinnorna hade det:

Bilaga 2

Namn

Läslogg för kapitel:

Citat sidan:
Jag valde detta för att jag tänker/känner/ser framför mig:

_____

_____

_____

_____

Citat sidan:
Jag valde detta för att jag tänker/känner/ser framför mig:

_____

_____

_____

_____

Det här kommer jag ta med mig efter det här kapitlet:

_____

_____

_____

Därför att:

_____

_____

_____

REVOLUTION

Det har funnits kvinnor som fått rösta tidigare i historien.
Åren 1718–1772 kallas för frihetstiden.
Under en del av den perioden fick alla som var myndiga och ägde ett företag rösta.

Detta gav kvinnor som fortsatte att driva familjens företag efter makens död rätt att rösta.

Efter protester förbjöds kvinnor att rösta i lokala val 1758.
1771 förbjöds de att delta i val till riksdagen.

Under franska revolutionen år 1789 ville många människor förändra samhället.
Flera av dem var kvinnor.

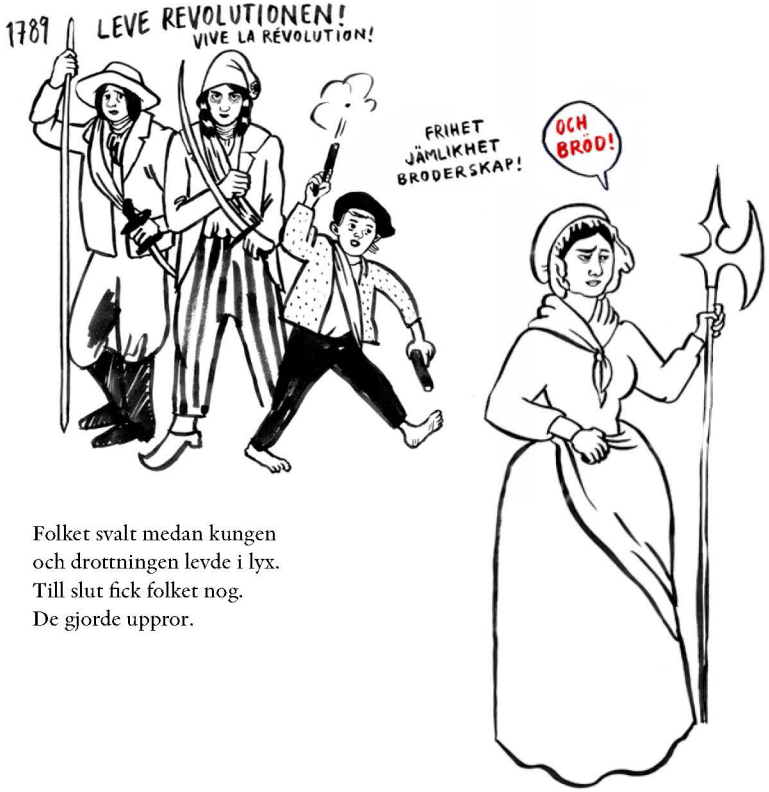

Folket svalt medan kungen och drottningen levde i lyx.
Till slut fick folket nog.
De gjorde uppror.

utdrag ur Rösträtt för kvinnor -© LL-förlaget 2016

Kungen och drottningen
blev halshuggna med giljotin.
Adelsmän och adelskvinnor som inte hann fly
dödades också.

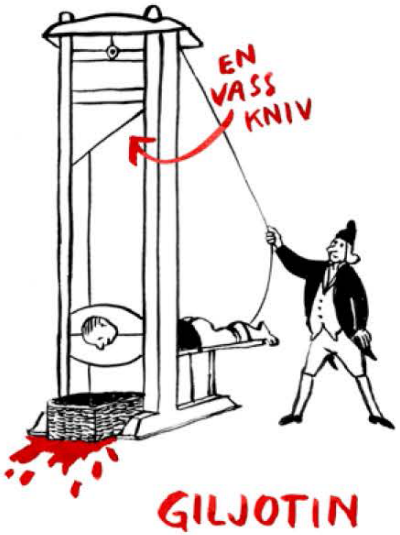

Bland revolutionärerna fanns Olympe de Gouges.
Hon höll med om att fattiga och rika män
skulle vara jämlika.
Men hon tyckte också att män och kvinnor
skulle ha samma rättigheter.
Olympe kämpade för rösträtt åt alla,
både kvinnor och män.
Hon ville också ha jämställdhet inom äktenskapet.

Schavotten kallas den plats som den anklagade går upp på för att ta sitt straff.
Man kan till exempel bli hängd eller halshuggen.
Olympe de Gouges blev själv giljotinerad 1793.

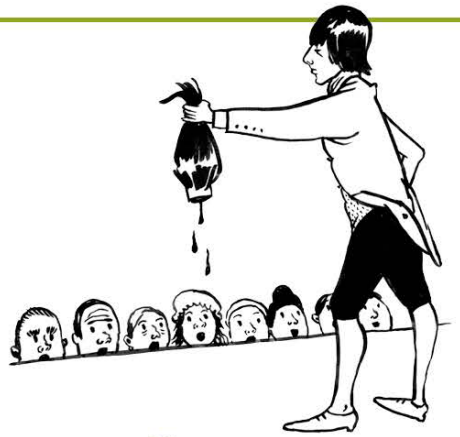

utdrag ur Rösträtt för kvinnor -© LL-förlaget 2016

Mary Wollstonecraft var en av de första som
skrev ner feministiska tankar.
Det var i boken ”Till försvar för kvinnans rättigheter”.
Den kom ut i England 1792.

Den 19–20 juli 1848
samlades ett antal kvinnor
i Seneca Falls i Ohio, USA.
Där diskuterade de kvinnosaken
och skrev ner sina idéer
om till exempel rösträtt.

Mötet var starten för den
amerikanska rösträttsrörelsen
för kvinnor.

Sojourner Truth var en före detta slav.
En dag var hon på ett möte
om kvinnors rättigheter.
En man i publiken sa att kvinnor
är för ömtåliga för politik.

Då ställde sig Sojourner upp och sa:
– Jag är inte skör, jag kan arbeta
och äta som en man om jag får.
Jag har fött tretton barn
de flesta såldes som slavar.
Och är jag inte en kvinna?

Sojourners tal blev mycket känt
och citeras än idag.
Hela USA hade inte rösträtt
för kvinnor förrän 1920
och då bara för vita kvinnor.

utdrag ur Rösträtt för kvinnor -© LL-förlaget 2016